

Koronavirová krize: dopad na ekonomiku a český trh M&A

Výsledky průzkumu KPMG Česká republika

5. května 2020

„Doba koronavirová“ a nová zkušenost

Vážení,

V posledních dvou měsících procházíme událostí, se kterou jsme se v novodobé historii doposud nesetkali. Ve světě vypukla pandemie koronaviru Covid-19, která se nevyhnula ani České republice. Vláda zavedla opatření s cílem zamezení šíření této nemoci, což v řadě oborů vedlo k faktickému zastavení ekonomické činnosti.

Je zřejmé, že přijaté razantní kroky a zejména jejich délka trvání a postupné uvolňování budou mít významné dopady na českou ekonomiku. Ta na pár týdnů doslova zamrzla. Odhady ohledně jejího vývoje v letošním roce a následujících letech se různí. V naši každodenní práci řešíme prodeje a nákupy společností a pozorujeme, jak je tento trh současná situace zasáhla. Chtěli jsme naše vnímání trhu a očekávání do budoucna porovnat s tím, jak současnou situaci a budoucí vývoj české ekonomiky i M&A trhu vnímají další odborníci, kteří se v oboru pohybují.

V rámci našeho průzkumu jsme se zaměřili na očekávaný vývoj ekonomiky a uzavíraných transakcí v České republice, dopad na hodnotu podniků a další související témata. Oslovili jsme odborníky z nejvýznamnějších private equity fondů, family officů, investičních butiků a M&A právníky, kteří řeší na denní bázi hospodaření svých portfoliových společností, potenciální akvizice a prodeje společností napříč všemi sektory národního hospodářství a jsou v každodenním kontaktu se stovkami podnikatelů. Jsme tedy přesvědčeni, že dokáží poskytnout relevantní pohled na danou situaci a jejich názory mohou být určitým vodítkem pro odhad dalšího vývoje naší ekonomiky.

V tomto materiálu pro zajímavost uvádíme srovnání s výsledky obdobného průzkumu, který jsem se svým týmem dělal v roce 2010 a může tak poskytnout určitou paralelu mezi „lehmanovskou“ a „koronavirovou“ krizí ve vnímání odborníků. Každá měla jiné příčiny, průběh a zasáhla jiná odvětví, přesto očekávání ohledně budoucího vývoje jsou v obou případech obdobná.

Velice děkuji všem osloveným, kteří nám věnovali svůj čas a zúčastnili se bleskového průzkumu, který proběhl ve dnech 22.–28. dubna 2020.

Na následujících stranách najdete zjištěná data společně s naším komentářem. Jak uvidíte, i přes očekávaný počáteční strmý pád, oslovení odborníci věří, že se brzy česká ekonomika i transakční praxe vrátí na pozitivní vlnu. Já v to věřím také. Přeji Vám příjemné čtení a hodně sil a pozitivní energie pro zvládnutí současné situace.

S úctou

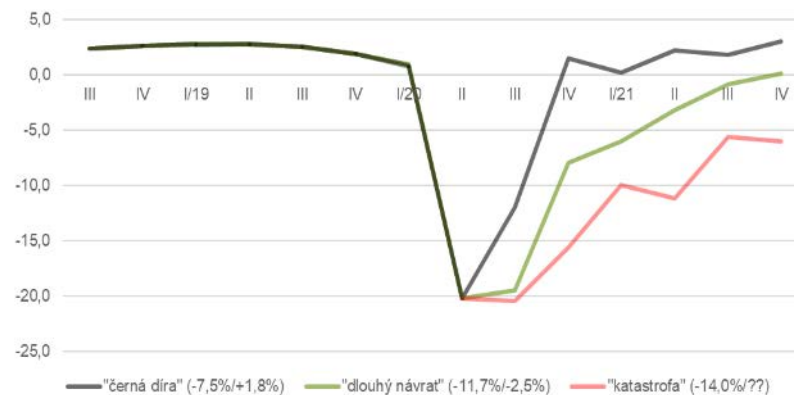
Igor Mesenský
Partner, CEE Head of M&A
KPMG Česká republika

Chceme stále věřit v ten nejlepší scénář!

Když jsme před necelými dvěma týdny představili za KPMG Česká republika **tři scénáře možného budoucího vývoje ekonomiky**, výsledky ankety jsme ještě neznali. Nicméně přes bouřlivý vývoj posledních dnů – kdy se stále více ukazuje, že strategie rozmrazení ekonomiky zřejmě zdaleka není tak promyšlená a na datech či analýzách založená, jak možná leckdo doufal – zůstává respondentům našeho průzkumu pořád to klíčové: **naděje**.

Naděje, že koronavirový šok bude jen dočasný. A že ekonomika se jako pružina znovu začne napínat hned, jakmile ji přestaneme stlačovat plošnými opatřeními k zamezení šíření viru. Právě tato naděje je obsažena ve scénáři, který jsme nazvali „černá díra“, a který přes svůj temný název je tím neoptimističtějším ze všech, které jsme byli schopni zkonstruovat.

Jako onu naději si interpretujeme jeden ze základních výsledků průzkumu, tedy že většina respondentů **věří, že růst začneme už příští rok a že šok nebude dlouhodobější**. Vzhledem k neklesající míře nejistoty a bohužel i vzhledem k pomalé a mnohdy málo účinné pomoci vlády zavřené ekonomice (jak ji naši respondenti též nemilosrdně oznámkovali), je to naděje, kterou na jednu stranu všichni chceme sdílet, ale k níž nám s postupujícím časem možná budou stále více chybět tvrdá data.

Krize bude hluboká, ale oživení přijde již příští rok

Shrnutí výsledků průzkumu

Respondenti považují současnou situaci za velmi vážnou. Většina očekává hospodářský pokles větší než při krizi z roku 2008 (v roce 2009 česká ekonomika klesla o 4,8 %) a dopad na hodnotu společností odhaduje až na mínus 30 %. Více než tři čtvrtiny tuzemských investičních profesionálů již musely přerušit své rozjednané akviziční projekty a návrat trhu fúzí a akvizic do stavu před pandemií odhadují do dvou až tří let.

Naproti tomu oživení ekonomiky by podle oslovených profesionálů mohlo přijít již v roce 2021. Pokračování recese v roce 2021 očekává pouze 18 % oslovených investičních profesionálů.

Začínající recese by se měla projevit v obecném poklesu ochoty uzavírat transakce a to zejména ty přeshraniční. Pokles ochoty bank financovat fúze a akvizice očekává 79 % respondentů. Úrokové sazby akvizičních úvěrů by pak měly růst nebo stagnovat. Ochota koncových investorů poskytovat své úspory do správy investičních fondů poklesne podle 58 % dotázaných.

Mezi nejpostiženější obory by mohly patřit automobilový průmysl, zábavní průmysl a maloobchod. Vítězně by z krize mohly vyjít obory napojené na informační technologie, zdravotnictví a telekomunikace.

Reakce vlády České republiky na probíhající pandemii si od dotázaných profesionálů vysloužila průměrnou školní známku 4.

Podle 64 % dotázaných by současná hospodářská krize mohla vést k upozadění „zelených“ témat.

Porovnání s rokem 2010

Srovnání aktuálního průzkumu s tím provedeným na počátku roku 2010 odhaluje zejména mírný optimismus co do rychlosti oživení ekonomiky, kdy v roce 2010 investiční profesionálové očekávali obnovení růstu ekonomiky až po dvou letech od počátku recese.

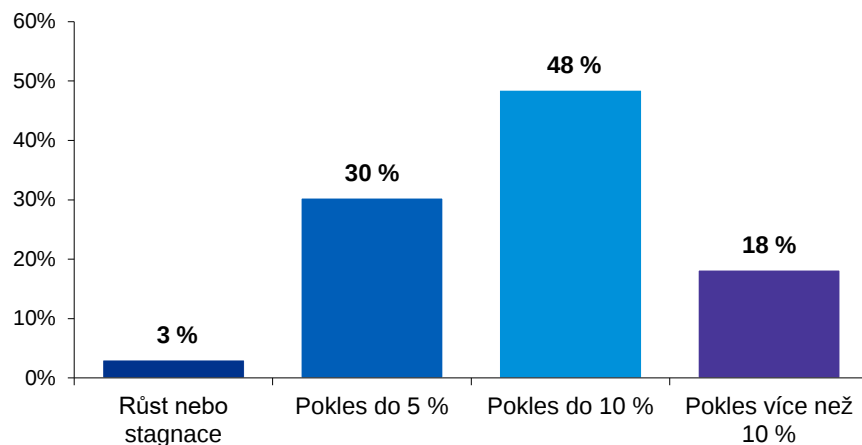
Pozitivní vyhlídky pro trh fúzí a akvizic lze rovněž predikovat z faktu, že během prvního roku minulé hospodářské krize více než polovina investičních profesionálů (54 %) realizovala alespoň jednu transakci.

Aktuální pohled investorů na pokles hodnoty společností, kdy 58 % dotázaných odhaduje pokles až do 30 %, kopíruje ten z roku 2010, kdy stejný pokles předpovídalo 55 % dotázaných.

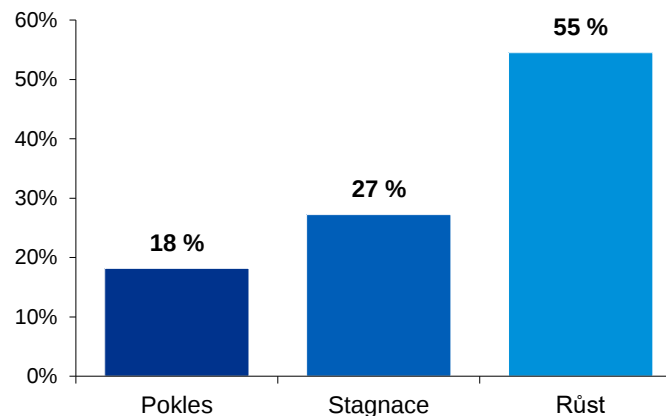
Strmý pád ekonomiky a rychlý odraz ze dna (1/2)

Více než polovina respondentů si myslí, že **dopady současné krize budou horší** než dopady té předchozí. Českou republiku dostihla krize v roce 2009, kdy se domácí ekonomika propadla o necelých 5 %. Dle názorů respondentů lze očekávat v letošním roce pokles až o 10 %. Vzhledem k tomu, že považují současnou situaci za horší než v roce 2009, lze se domnívat, že pokles ekonomiky bude ležet spíše v horní polovině intervalu, tj. 5–10 %. I přes strmý pád se více než polovina oslovených odborníků shoduje na tom, že nás v příštím roce další pokles nečeká a opět se vrátíme na růstovou dráhu. Stručně řečeno **očekává se strmý pád s rychlým odrazem ode dna**. Tento závěr může mít svou logiku. Ekonomika netrpí systémovou vadou s potřebou dlouhodobé léčby, negativní šok ekonomice uštědřila uměle vláda, jejíž opatření zcela zmrazila ekonomiku.

Jaký bude podle vás vývoj HDP v letošním roce?

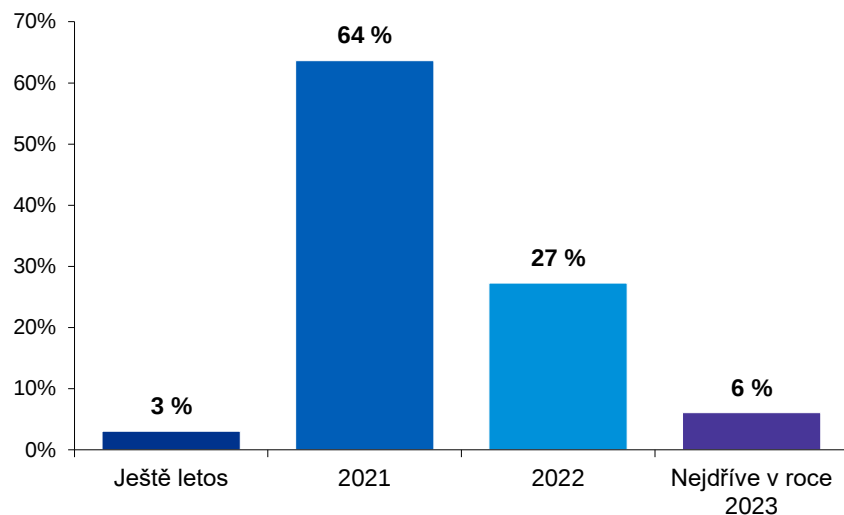

Jaký bude podle vás vývoj HDP v roce 2021?

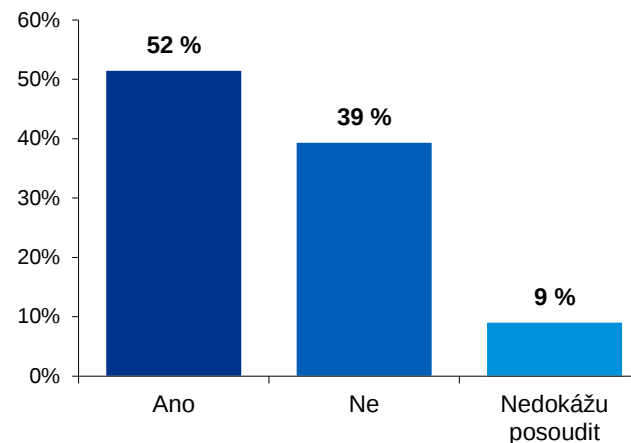

Strmý pád ekonomiky a rychlý odraz ze dna (2/2)

Kdy očekáváte oživení české ekonomiky?

Očekáváte, že dopady současné krize budou větší než dopady poslední krize z let 2008–2009?

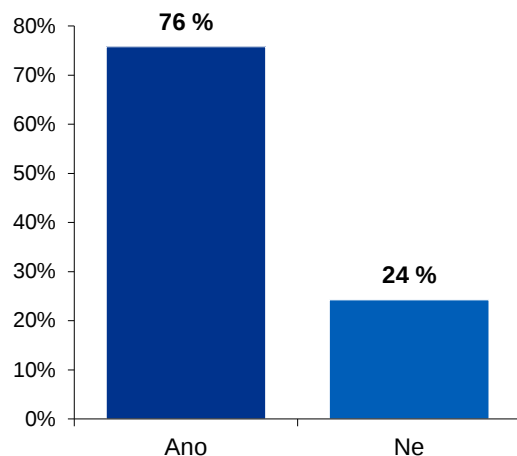

Pozvolný návrat M&A aktivity (1/2)

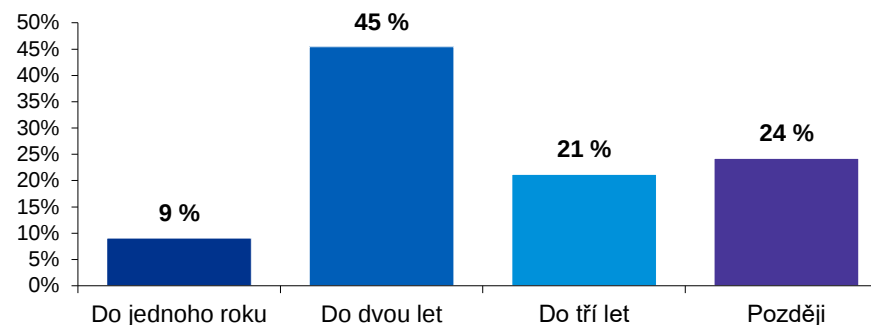
Tři čtvrtiny respondentů evidují pokles akvizičních projektů. Odborníci očekávají zotavení ekonomiky již příští rok, nicméně M&A trh má ve většině případů zpoždění, což potvrzuje také jejich očekávání. Pouze malá část z odborníků si myslí, že se M&A trh a počet transakcí vrátí na úroveň před „dobou koronavirovou“ do jednoho roku. Většina si myslí, že na stejnou latku se může dostat do dvou let, případně později.

M&A trh velmi zpomalil. Společnosti se první měsíc plně věnovaly interním záležitostem a řízením, tak aby prošly krizí, co nejlépe. Na jednání o transakcích jim nezbývala kapacita, což se bude pozvolna vracet k normálu. V obtížnosti realizovat přeshraniční transakce jsou odborníci rozděleni na prakticky dva shodné tábory. Polovina se domnívá, že realizovat transakce s přeshraničním prvkem bude obtížnější, druhá polovina, že stejně obtížné. Nicméně shoda panuje především na nižší ochotě investorů provádět akvizice, což může být dáno především tím, že se již nyní rozevírají nůžky mezi cenovým očekáváním prodávajících a cenami nabízenými/revidovanými kupujícími. Investoři ve svých cenách již reflektují nejistotu ohledně budoucího vývoje, kdežto prodávající vidí hodnotu společnosti na předkrizové úrovni.

Museli jste ukončit/odložit akviziční aktivity / poradenské projekty vlivem současné situace?

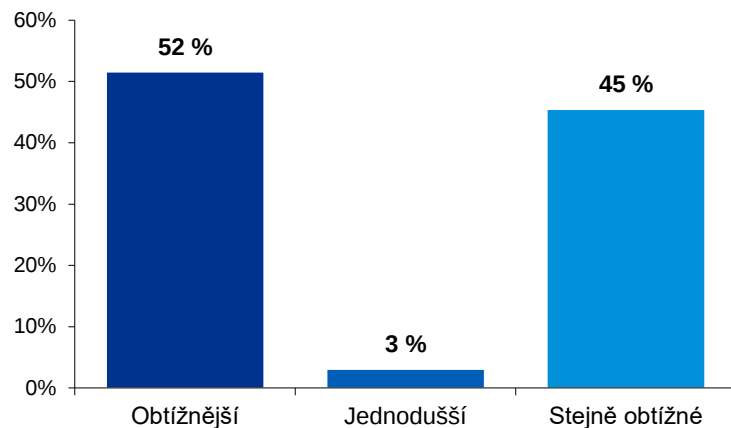

Kdy očekáváte, že se M&A trh vrátí do stavu před březnem 2020?

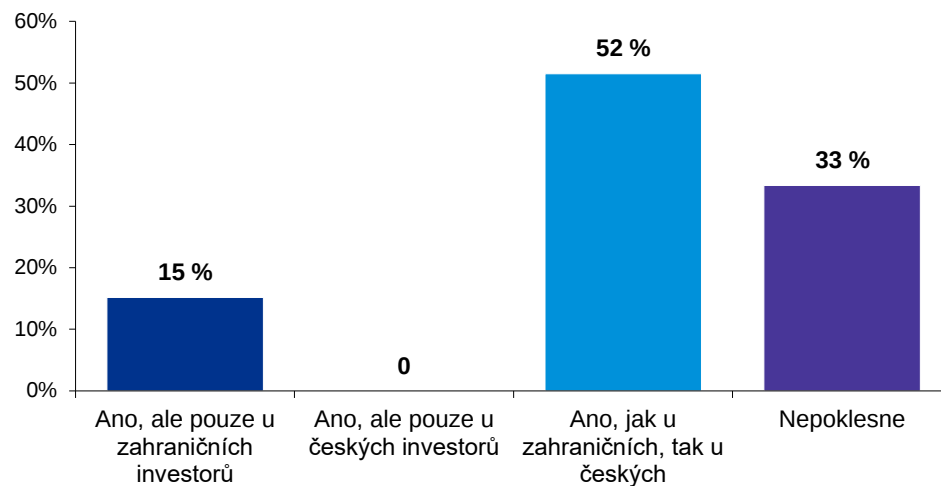

Pozvolný návrat M&A aktivity (2/2)

Očekáváte, že na M&A trhu bude možné realizovat přeshraniční transakce v míře jako před 2020?

Poklesne nyní ochota investorů provádět akvizice v ČR?

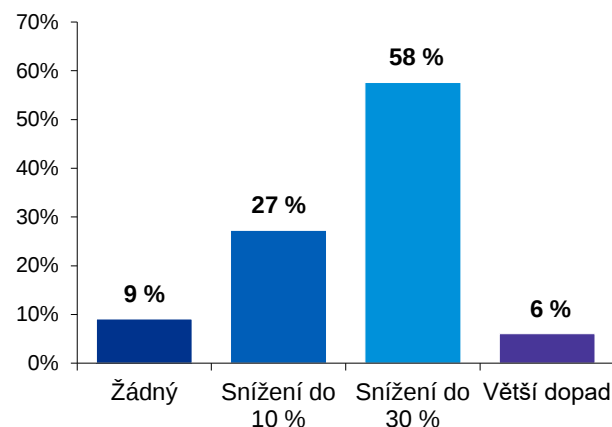
Odvětví a hodnota společností (1/2)

Respondenti si myslí, že nejvíce postižený současnou krizí bude automobilový průmysl. Ten se potýkal s ochlazením již před vypuknutím „koronavirové krize“ a současná situace jen dále urychlila pokles v tomto odvětví. Druhou nejvíce poškozenou oblast vidí oslovení odborníci v odvětví „zábavy a volného času“. Cestování, sport, divadla, kina, hudební festivaly a samozřejmě gastronomie a česká hospodská kultura utrpí značnou ztrátu. Ze dne na den byly tyto aktivity prakticky vypnuty. Třetí oblastí, která bude nejvíce zasažena, je dle odborníků maloobchod. Prodejnám s potravinami se samozřejmě daří a zaznamenávají dramatický nárůst tržeb. Lidé jsou doma, nechodí do restaurací, více nakupují a snaží se se také předzásobit. Nicméně obchody s potravinami nebo prodejny drogerií či galanterie celé odvětví maloobchodu nezachrání.

Naopak odborníci očekávají největší posílení v IT. „Doba koronavirová“ bezpochyby vede především k rozkvětu online komunikace a souvisejících technologií, s čímž souvisí také jejich očekávání o posílení odvětví telekomunikací. Kromě služeb spojených s „tradičním voláním“ poskytují operátoři samozřejmě také připojení k internetu, bez kterého by moderní komunikační technologie postrádaly smysl. Lze tak očekávat silnou dominanci těchto odvětví v příštích měsících. Očekávaný růst zdravotnictví není v současnosti překvapením.

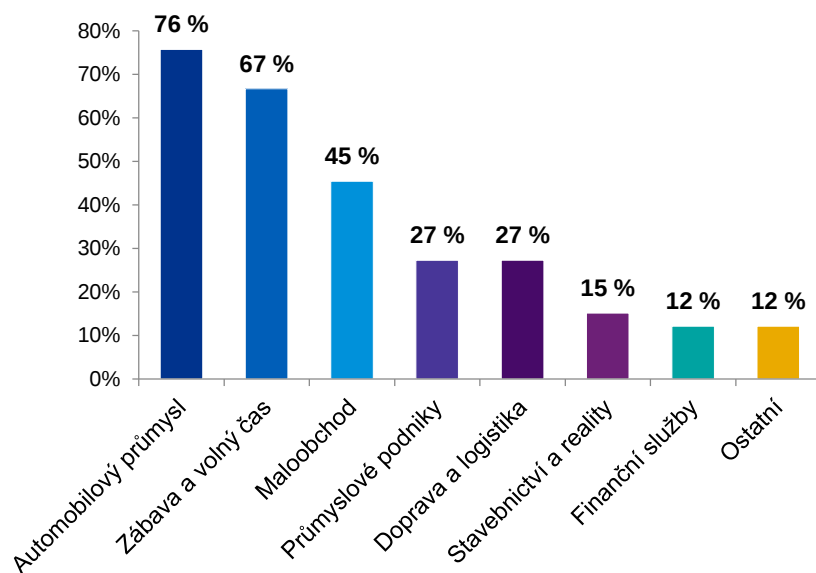
Krise bude mít odlišný dopad na různá odvětví. Nicméně obecně odborníci soudí, že pokles hodnoty společností bude do 30 %. Více než polovina dotázaných odborníků si pak myslí, že pokles hodnoty bude ležet v intervalu 10–30 %.

Jaký očekáváte dopad současné situace na hodnotu společností?

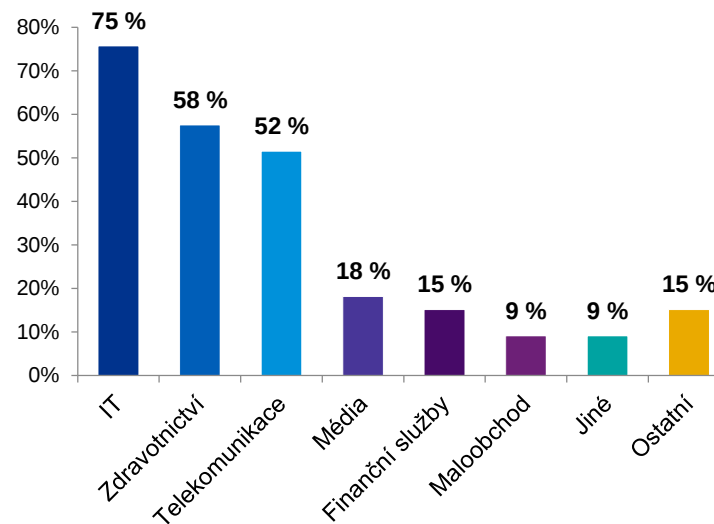

Odvětví a hodnota společností (2/2)

Které obory současná situace nejvíce poškodí?

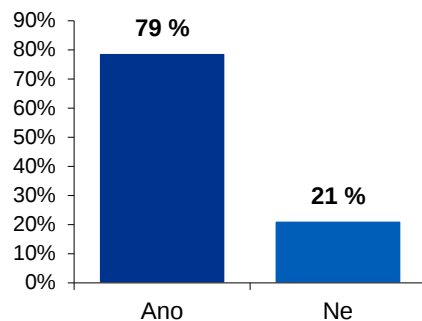

Které obory nejvíce posílí?

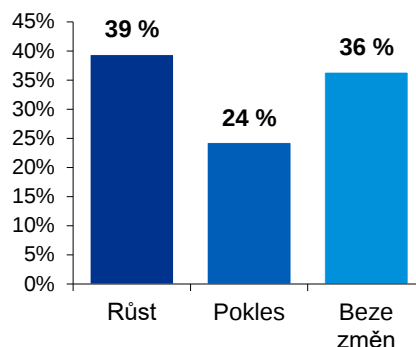

Objem prostředků na akvizice klesne

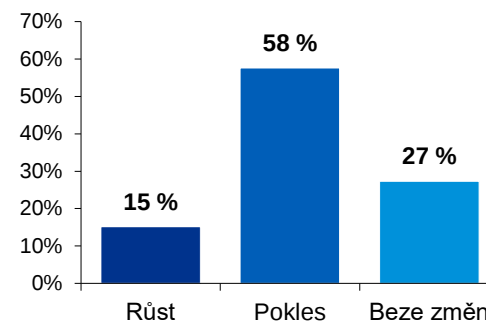
Očekáváte pro rok 2020 pokles ochoty bank poskytnout akviziční financování?

Očekáváte pro rok 2020 změny úrokových sazeb pro akviziční bankovní financování?

Očekáváte pro rok 2020 změny objemu prostředků příslibených investory investičním fondům?

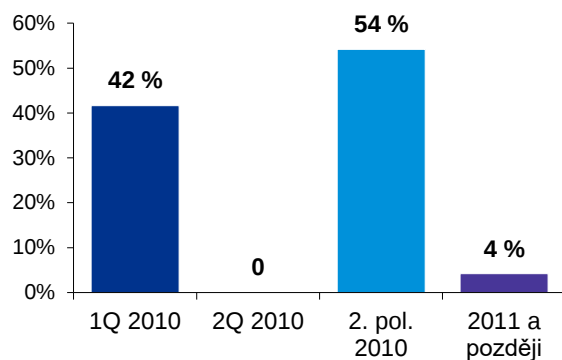
Dopad na akviziční financování

Tuzemské banky pocítily opatření spojená s pandemií velmi záhy po jejím vypuknutí a to formou dobrovolného a později i nuceného splátkového moratoria. Dále lze očekávat nástup „standardních“ příznaků oslabující ekonomiky – postupné zhoršování splátkové morálky dlužníků. Pokles ochoty bank financovat fúze a akvizice tak očekává 79 % respondentů. Zhoršující se ekonomické podmínky se poté promítnou i do rostoucích rizikových nákladů. Úrokové sazby akvizičních úvěrů by pak měly podle oslovených profesionálů růst nebo stagnovat. Složitá situace se nejspíše dotkne i soukromých investorů. Ochota koncových investorů poskytovat kapitál do správy investičních/PE fondů poklesne podle 58 % dotázaných.

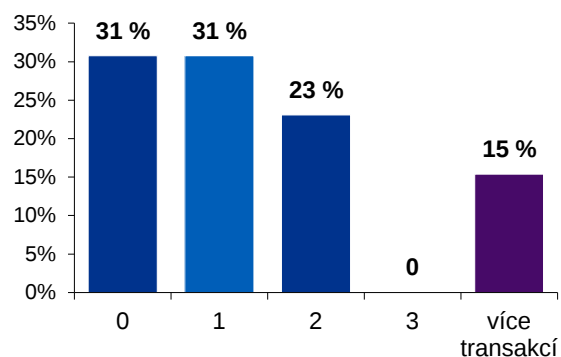
Srovnání s krizí 2008/2009

Obdobný průzkum mezi investičními profesionály jsme provedli počátkem roku 2010. Ze srovnání odpovědí je patrný větší současný optimismus ohledně oživení ekonomiky. Před deseti lety investiční profesionálové očekávali obnovení růstu ekonomiky až po dvou letech od počátku recese. Pozitivní vyhlídky pro trh fúzí a akvizic naznačuje fakt, že během prvního roku minulé hospodářské krize více než polovina investičních profesionálů (54 %) realizovala alespoň jednu transakci. Aktuální pohled investorů na pokles hodnoty společností, kdy 58 % dotázaných odhaduje pokles až do 30 %, kopíruje ten z roku 2010, kdy stejný pokles předpovídalo 55 % dotázaných.

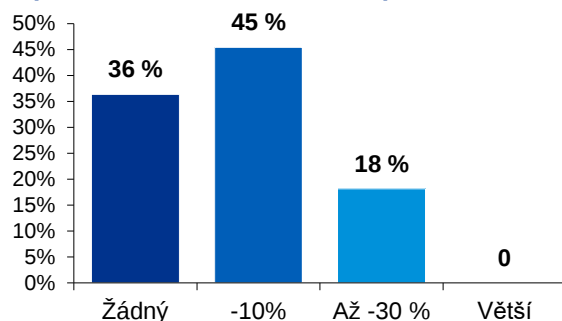
Kdy očekáváte, že přijde „dno“ recese?

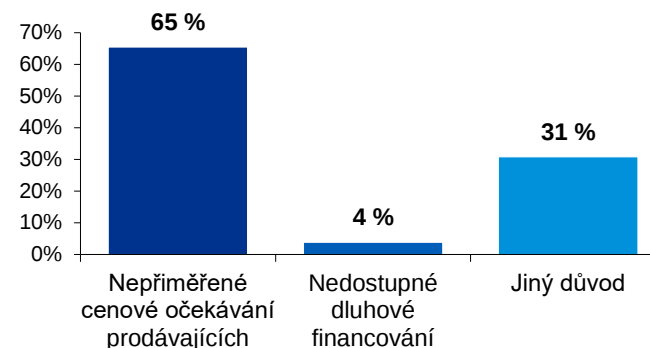
Kolik jste v roce 2009 realizovali transakcí v CEE?

Jak velký odhadujete propad hodnot společností ve srovnání s 1. pol. 2009?

Čím byl způsoben případný neúspěch při uzavírání transakcí?

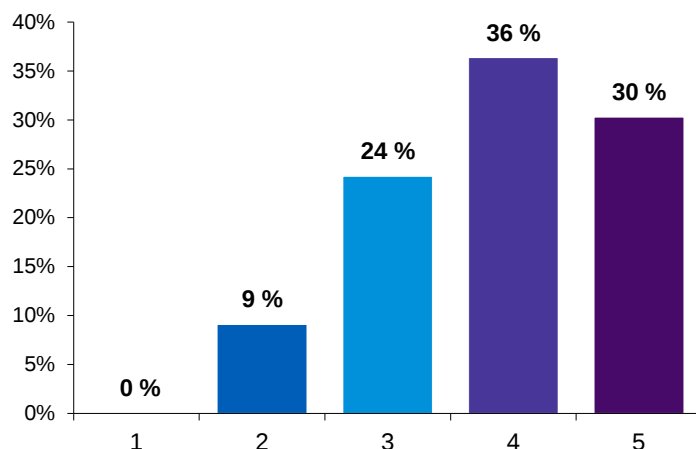

Vláda dostala dostatečnou, zelenému dává zelenou třetina

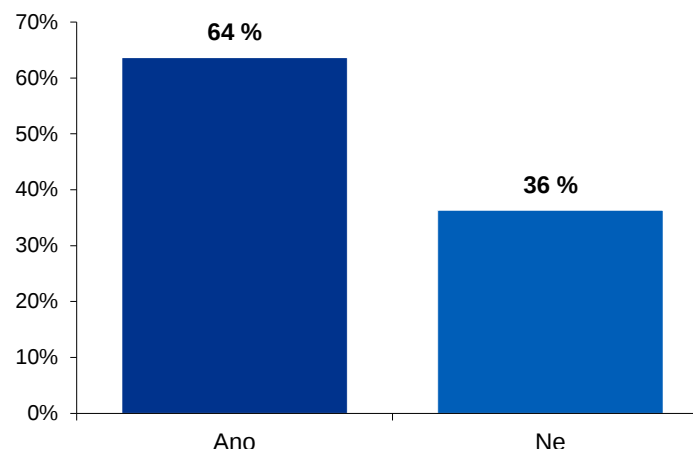
Reakce české vlády na propuknutí pandemie si od oslovených profesionálů vysloužila průměrnou známku čtyři, přičemž téměř třetina dotázaných sáhla ke známce nejhorší.

U predikce dalšího vývoje politického diskurzu nepanuje mezi oslovenými investory dominantní shoda. Dvě třetiny dotázaných očekávají, že současné ekonomické problémy povedou k upozadění „zelených“ témat. Zbýlá třetina v současné krizi spatřuje naopak spíše platformu pro zásadnější změny zejména evropské ekonomiky, které mohou nahrávat realizaci do této doby pouze diskutovaných témat.

Jak byste ohodnotili vládní pomoc malým a středním podnikatelům (hodnocení jako ve škole)?

Povede současná situace k upozadění či zrušení „zelených“ témat jako je green deal, elektromobilita apod.?

Igor Mesenský
Partner
T +420 222 124 254
M +420 724 586 342
imesensky@kpmg.cz

Adam Páleníček
Senior
T +420 222 123 404
M +420 603 844 552
apalenicek@kpmg.cz

Mojmír Hampl
Director
T +420 222 123 376
M +420 605 229 472
mhampl@kpmg.cz

Petr Slabý
Senior
T +420 222 123 954
M +420 777 060 627
petrslaby@kpmg.cz

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2020 KPMG Česká republika, s.r.o., a Czech limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative, a Swiss entity. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks or trademarks of KPMG International.